

VILLA OIVALAN RESTAUROINTI 16.5.-15.6.2011

LIVADY
OSAKEYHTIÖ

VILLA OIVALAN RESTAUROINTI 16.5.-15.6.2011

S A A T E S A N A T

Livadyn monitaitoinen ryhmä. Kuvassa vasemmalta Seppo Salminen, Hanna Hoi Yee Tamminen, Veronique Leloup, Vappu, Alexander Burov, Marko Huttunen, Pauliina Saarinen, Juulia Mikkola ja Into.

Suomen Arkkitehtiliitto tilasi Villa Oivalan keväälle 2011 määrättyjen kunnostustöiden suunnittelun, toteutuksen ja valvonnan Livady Osakeyhtiöltä. Ulkopuolen puuosien korjaamiseen ja ikkunoiden kunnostamiseen SAFA oli saanut avustusta Museovirastolta 24 000 euroa. Lisäksi kunnostettiin edellisenä talvena romahtanut liiteri ja tehtiin pienempiä huoltotöitä, kuten uunineduspeltien asennusta ja ovien sisäpintojen entisöintiä.

Livadystä töihin osallistuivat arkkitehti, restaurointimestari Marko Huttunen, arkkitehti Juulia Mikkola, puuseppä Seppo Salminen sekä arkkitehtiylioppilaat Pauliina Saarinen, Véronique Leloup ja Hanna Hoi Yee Tamminen. Elokuvaaja Alexander Burov avusti kunnostustyössä muutaman päivän ajan.

Museovirasto oli määrännyt työn valvojaksi Helsingin kaupunginmuseon Jaana Perttilän, joka vieraili työmaalla 30.5.. Arkkitehtiliiton puolesta työtä valvoi Villa Oivalan hoitokunnan puheenjohtaja, arkkitehti Jyri Haukkaavaara. Haaraajoen saha toimitti Puuinfon sponsoroiman, korkealaatuisen sahatavaran. Puutavaran kuljetuksen mantereelta saareen hoiti villinkiläinen Hans van der Ende.

Kiitämme nöyrimmästi, että saimme työskennellä täyttä osaamistamme hyödyntäen sivistyneissä olosuhteissa.

Työryhmän puolesta, Kalliossa 30.6.2011, Marko Huttunen

S I S Ä L L Y S L U E T T E L O

4	Saatesanat
6	Työmaajärjestelyt
8	Ikkunat
12	Lasiovet
14	Salin ulko-ovi
16	Pihaportti
19	Kiveys
20	Pylväs ja terassi
25	Porrasaskelmat
26	Keittiön kuisti
30	Julkisivun lahovaurio
32	Verstaan alasidepuu
35	Salpa
36	Liiteri
38	Vielä tehtävää
39	Tarvikkeita

T Y Ö M A A J Ä R J E S T E L Y T

Sahatavaran taapelointia varten rakennettiin tuoreista kuusimaloista ja kierätysmateriaalista rakennuksen pohjoispuolelle verstaan eteen katos, jonka jatkona oli kiinteä työpöytä. Katokseen tuodut järeät parrutkin toimivat työtasona. Lisäksi rakennettiin erillinen, tukeva, 1x3 -metrinen työpöytä, joka sijoitettiin sisäpihalle. Myös verstaan vanha höyläpenkki oli ahkerassa käytössä varsinkin sadepäivinä. Jotta verstasta voitiin käyttää työmaan työkaluvarastona, sieltä siivottiin syrjään kaikki Villa Oivalan työkalut.

Työmaan päätteeksi työpöydät sijoitettiin kunnostetun liiterin edustalle varastoon ja käytettäväksi.

Työväki asui Villa Oivalassa korjaustöiden ajan. Normaali päivärytmi oli seuraava: aamiainen kello 8.00, lounas kello 11.00, päiväkahvit kello 14.00 ja päivällinen kello 18.00. Päivällisen jälkeen siivottiin työmaa ja saatettiin vielä puuhailia jotain pientä seuraavaa päivää valmistelevaa, peseydyttiin ja menttiin nukkumaan. Tehokasta työaikaa oli päivittäin reilut kahdeksan tuntia.

Ikkunamaalaamona käytettiin sisäpihan pohjoislaidalla olevaa terassia, joka erotettiin tarpeen mukaan pressulla muusta pihasta.

Ikkunoiden kunnostusta varten tehtiin muottivanerista ja puurimoista suojapuitteet, jotka voitiin panna korjattavana olevien puitteiden tilalle ja vaihtaa aukosta toiseen työn edetessä. Suojapuitteita tehtiin neljä kaksiruutuisia ikkunoita ja yksi yksiruutuisia ikkunoita varten. Suojapuitteet varastoitiin Villa Oivalaan odottamaan ikkunankunnostuksen jatkumista.

Liiterin takaseinän puutavarakonsoleiden lomaan tehtiin uudet telineet, joihin taapeloitiin käyttämättä jäänyt sahatavara.

I K K U N A T

Pieniruutuiset ikkunat olivat melko hyväkuntoisia, ja ne kunnostettiin vain ulkopuitteen ulkopinnalta. Niissä oli hilseilevää maalia ja irtoavaa kittiä, ja ruoste puski läpi kulmarautoista ja saranoista. Yksi kulmarauta oli ruostunut puhki ja yksi katkennut. Huonoimmassa kunnossa olivat sisäpihalle avautuvat käytävän ulkopuitteet, joihin ilmeisesti pääsee valumaan sadetta katolta, yllä olevasta vesikourusta huolimatta (samaa ilmansuuntaan olevat työhuoneen ja vanhan saunan ikkunat olivat paljon paremmassa kunnossa). Ulkopuitteet paikkakitattiin ja maalattiin laseja irrottamatta. Puukorjauksia ei tarvinnut tehdä lainkaan.

Kunnostettavat pinnat pestiin, ja niistä poistettiin kaapimalla ja hiomalla irtonainen, ruosteinen ja rypistynyt maali. Puusta irti haljenneet kittaukset poistettiin. Käytävän ikkunan puhki ruostunut ja vanhan saunan pikkuikkunan katkennut kulmarauta irrotettiin ja heitettiin pois. Ruuvinjaukset ja syöpynyt puu poistettiin poraamalla, ja reiät paikattiin puutapeilla.

Kulmarautojen päältä poistettiin maali kaapimalla ja ruoste poraharjauksella. Rikkoutuneet kulmaraudat korvattiin verstaassa olevasta hylkypuitteesta otetuilla vanhoilla, samanmallisilla kulmarautoilla. Ne puhdistettiin maalista pellavaöljysuopavedessä keittämällä ja kaapimalla ja poraharjattiin puhtaaksi ruosteesta.

Ruosteensuojakäsittely tehtiin pellavaöljypoltolla: puhtaat kulmaraudat siveltiin pellavaöljyllä ja paistettiin 300-asteisessa uunissa (laitettiin kylmään uuniin ja otettiin puolen tunnin kuluttua pois). Samalla tavalla

ruostesuojattiin terassin lasiovien kiväärisalvat ja vetimet, joiden maalipinta oli voimakkaasti ruosteen tahraama.

Kaikki puupaljaat kohdat käsiteltiin raa'alla pellavaöljyllä. Kitin alta paljastuneet kyntteet sekä lintujen osaksi nokkimat kittipalot käsiteltiin sellakalla, joka estää kitissä olevan öljyn imeytymisen puuhun tai vanhaan kovetuneeseen kittiin.

Lasituskittaukset täydennettiin ja puitteet maalattiin ulkopuoleltaan ja syrjiltään kahteen kertaan valkoisella, sävyttämättömällä maalilla. Näin tehtiin siinä toivossa, että ikkunoiden alkuperäinen, kermanvalkoinen väri palautettaisiin lähitulevaisuudessa. Jos ikkunat olisi nyt maalattu kolmeen kertaan, olisi niiden maalikerroksesta tullut värimuutoksen yhteydessä säännöstöä ajatellen jo liian paksu. Nykyisellään kaikki ikkunat ovat maalarinvalkoisia, ilmeisesti 1980-luvun perusteellisen kunnostuksen jäljiltä, eikä ainakaan ulkopuitteissa ole juurikaan jäljellä vanhempia värikerroksia.

Verstaaseen oli varastoitu ilman lasia työhuoneen pikkuikkunan ja keittiön ikkunan sisäpuitteet. Liinavaatekomerossa oli irrallaan sinne kuuluva sisäpuite, sekin ilman lasia. Näitä puitteita oli ilmeisesti käytetty tai aiottu käyttää itikkaverkkoina, sillä niistä näki, että lasit oli poistettu rikkomalla (lasitusnaulat olivat tallella). Osassa oli itikkaverkon kiinnityksestä jääneitä naulanreikiä. Nämä sisäpuitteet kunnostettiin ja palautettiin paikoilleen.

10 Keittiön sisäpuitteet kunnostettiin muiden pieniruutuisten ikkunoiden tapaan, mutta ne maalattiin molemmin puolin maalarinvalkoisiksi. Maali

sekoitettiin Allbäckin valkoisesta, kauranharmaasta ja mustasta väristä. Näissä ikkunoista on kunnostukseen jälkeenkin rapsuteltavissa esiin vanhempi kermanvalkoinen maali.

Työhuoneen ja liinavaatekomeron puupintaiset, yksiruutuiset ikkunat puhdistettiin, pyyhittiin pellavaöljyllä ja lasitettiin. Kittipalot lakattiin pellavaöljylakalla. Liinavaatekomeron sisäpuitteessa oli voimakkaasti ruostuneet kulmaraudat, jotka irrotettiin, puhdistettiin, pellavaöljypoltettiin ja asennettiin takaisin paikoilleen. Kulmarautojen alta paljastui pellavaöljlyn,

vernissan tai pellavaöljylakan voimakkaasti kellastunut väri (pellavaöljypojaiset tuotteet kellastuvat pimeässä).

Kunnostamatta jätettiin palvelijahuoneen sisäpuitteet (puitteiden yläsyryissä lukee ”tyttöjen huone”), joista saatiin ehjät kulmaraudat rikkoutuneiden tilalle. Toinen palvelijahuoneen puitteista oli verstaassa ja toinen liinavaatekomerossa. Toisessa puitteessa oli edelleen kiinni rikkinäinen itikkaverkko, ja puitteen toinen sivusarja oli katkennut ja korjattu puitteen

kylkeen ruuvatulla pulikalla. Nämä puitteet jätettiin verstaaseen odottamaan seuraavaa kunnostusrupeamaa.

Talosta löytyi yksi vanha toimintakunnossa oleva hyttyspuite, joka sopi parhaiten vanhan saunan pikkuikkunaan. Sen mallia mukaillen tehtiin uudet hyttysverkot makuuhuoneeseen, työhuoneeseen ja vierashuoneeseen.

L A S I O V E T

Terassin lasiovien ulkopuolen maalipinnat olivat hilseilleet varsinkin ovien alaosista. Irtonainen maali poistettiin kaapimalla ja hiomalla sekä ovista että saranoista. Pohjoisen puoleisen oviparin yläosista paljastui vanhoja maalikerroksia: alimmaisena kellanvalkoista, sitten oliivinvihreää, kitinväristä ja harmaata (lähellä nykyistä julkisivuväriä). Niitä ei kaavittu pois. Myös saranoihin jätettiin vanhat mustat, puhtaan valkoiset, voimakkaan vihreät ja kitin väriset maalikerrokset.

Ovet öljyttiin raa'alla pellavaöljymaalilla ja maalattiin uudelleen ikkunoiden tapaan kahteen kertaan valkoisella öljymaalilla. Saranat maalattiin pellavaöljymaalilla mustiksi.

Sisäpuolen valkeaksi maalatuista kiväärisalvoista ja vetimistä puski rumasti läpi ruostetta. Helat irrotettiin, puhdistettiin maalista ja ruosteesta ja pella-vaöljypoltettiin. Kiväärisalvat maalattiin vanhaan tapaan kahteen kertaan maalarinvalkeiksi (niistä ei löytynyt muita maalikerroksia). Vetimien väri muutettiin valkoisesta mustaksi, sillä muuten niistä tulisi pian taas ruokko-amattoman näköiset maalin kuluessa käsittelyn myötä pois.

S A L I N U L K O - O V I

Salin pienarakenteinen lautaovi on päällystetty sisäpuolelta huokoisella puukuitulevyllä, jonka reunat on suojattu puulistoin. Huokolevyä peittävä paksu maalikerros lohkeili isoina lastuina; ovi oli epäsiistin näköinen ja irtoavaa maalia rapisi jatkuvasti lattialle.

Huokoisen puukuitulevyn ja reunalistojen päältä poistettiin maalikerrokset. Huokolevyssä oli pohjimmaisena yltasoitus kitillä, sitten harmaa, kermanvalkoinen ja valkoinen maali. Reunalistoista paljastui, että ne olivat joskus olleet sinivihreällä maalatut, mutta maali oli poistettu, ja nyt niissä

oli kermanvalkoinen ja valkoinen maalikerros. Levyyn jätettiin vanhat maalikerrokset oikeaan alakulmaan ja kehyslistaan oikeaan yläkulmaan.

Kaavittu huokolevy tasoitettiin pellavaöljypohjaisella tasoitteella, hiottiin tasaiseksi ja maalattiin harmaaksi. Väri sekoitettiin mahdollisimman tarkkaan vanhan harmaan mukaiseksi Allbäckin valkoisesta, kauranharmaasta ja mustasta väristä, ja sitä sävytettiin vielä hieman punatiilestä öljyyn hierretyllä punaisella. Kehykset öljyttiin ja maalattiin kahteen kertaan maalarinvalkoisiksi. Kamarilukon vääntimet puhdistettiin vanhoista maalitaharoista ja kiillotettiin.

P I H A P O R T T I

Vanhoissa valokuissa pihaportin kynnyspuu näkyy melkein mittansa verran kiveyksestä nousevana rakenteena. Sitten kynnyspuu oli hävinnyt kokonaan, ja sen paikalle maahan oli laskettu höylätty soiro. Porttikongin seinämät olivat vajonneet ja vinoutuneet, ja rakennuksen alle kaatuneen kivijalan tilalle oli asetettu jonkinlaiset peitelaudat. Ainoa korossaan pysynyt kohta portin liepeillä oli pohjoispuolen pystykarmin kohdalla oleva talon nurkka, joka on tuettu suoraan kallioon. Pihanpuolen palkin keski-kohtaa nostettiin pari senttiä, ja samalla oikaistiin vierashuoneen seinää. Linjojen saaminen täysin vaakatasoon olisi edellyttänyt koko rakennuksen oikaisua, johon ei ryhdytty.

Porttikongin keskilinjassa oleva kattotuoli oli portin yläpuolelta kannatettu 1”x5” laudalla, joka oli painunut aikojen saatossa. Räystäslinja oikaistiin ja kattotuolin alle asennettiin uusi 75x150mm palkki, joka tuettiin klosseilla kongin pielen laudoitukseen. Uusi rakenne jäi näkymättömiin julkisivulautojen taakse.

Karmin ylänurkissa on sormiliitokset, jotka on lukittu vinoon lyödyillä nauloilla. Sivukarmien alapäävät olivat lahon syömiä, mutta niistä oli vielä pääteltävissä vanhan kynnyspuun profiili ja karmin alanurkan liitos: suora, naulalla vahvistettu sormiliitos.

Lahot alapäävät korvattiin uudella puulla, joka liitettiin vanhaan vinoilla lapa-liitoksilla. Liitos vahvistettiin vedenkestävällä puuliimalla ja puutapeilla. Nurkkaliitoksiin tehtiin vanhasta poiketen puutapilla lukittu pyrstöliitos,

jotta karmiin saatiin sekä pysty- että vaakasuuntaista vetolujuutta. Karmin kunnostukseen käytettiin 75x150mm sydänpuumäntylankkua.

Kynnyksen yläpintoihin tehtiin kaadot ja alapintaan tippaura.

Karmirakenteen purkamisen yhteydessä tuli näkyviin jäämiä julkisivujen aiemmista maalikerroksista: sisäpiha on ollut violetti ja ulkopuoli oliivinvihreä.

Karmin uudelleen asennuksessa pidettiin tärkeänä, että portista tulee helposti käytettävä. Näin ollen karmi asennettiin pystysuoraan, vaikka rakennuksen seinät ovatkin vinossa. Karmin ja julkisivulaudoituksen väliin syntynyt kiilamainen rako tukittiin tukkolistoilla, minkä jälkeen julkisivulaudat lyötiin vanhoille paikoilleen vanhoilla nauloillaan. Julkisivukotelon sisään tallennettiin porttikongin vanha kattopalkki tekstein varustettuna.

Kynnyksen alta kaivettiin pois humuspitoinen maa-aines, ja tilalle aseteltiin salaojakerrokseksi metsästä haettuja räjäytyskiviä. Niiden päälle kasattiin tuulettuva kivipeti.

Pystykarmin uudet puuosat käsiteltiin Metropolian toimittamalla portti-maalilla ja porttilehtien sovitushöyläyksessä paljastuneet puupinnat mustalla roslagin mahongilla. Kynnys jäi ilman pintakäsittelyä, sillä työmaan viimeiset päivät olivat sateisia.

K I V E Y S

Porttikongin viereisten huoneiden alle palautettiin kivisokkelit. Ne ladottiin pääosin rakennuksen alle kaatuneista vanhoista sokkelikivistä. Joissakin kivissä on jäljellä roiskeita lilanvärisestä julkisivumaalista.

Ulkopuolisen laatoituksen betonilaatat on valettu muottiin ja siirretty paikoilleen, kun taas porttikongin betonilaatat on valettu puuristikkoon suoraan kivipedin päälle. Porttikongin kapeat, reunimmaisiet, niin ikään paikallavaletut laatat jouduttiin poistamaan kivijalan korjauksen yhteydessä. Laattoja ei voitu asentaa takaisin niiden haurauden takia. Tarkoituk-

seen sopivaa soraakaan ei ollut käsillä. Tuntui, että reunalaatat kannattaisi valaa uudelleen. Vanhat laatat jätettiin kuitenkin puutarhapolun varteen oikeaan järjestykseen.

Portin ulkopuolella oleva laatoitus oli kynnyksen lahoamisen jälkeen ladottu siten, että se esti korjatun karmin asentamisen takaisen paikalleen. Laatoitusta siirrettiin viitisen senttiä kauemmas portista ja siihen tehtiin kaato kynnyksestä pois päin.

P Y L V Ä S J A T E R A S S I

Vierashuoneen edustan terassin alasidepuu oli edellisessä korjauksessa jätetty kunnostamatta. Terassi oli painunut, ja vierashuoneen puolella oleva kongin viereinen pylväs oli kolmisen senttimetriä alkuperäistä asemaansa alempana, vaikka sen alle oli asetettu painekyllästetty korotuspölkky. Pylväs oli katkaistu alapäästään ja asetettu terassilaudoituksen varaan. Vesikattoon ja räystäskouruun oli syntynyt notkahdus, joten kouru valutti veden köynnöksiä pitkin pylvään alaosaan. Alkuperäisen, kuusenrungosta höylätyn pylvään alapään sisus olikin lahonnut kokonaan pois.

Nyt korotuspölkky poistettiin ja alasidepuut sekä terassin länsisivulla että portaan alla uusittiin. Samalla vierashuoneen nurkkaa nostettiin sentin verran siten, että vierashuoneen kynnykset suoristui. Nosto oikaisi seinää myös portin kohdalta. Katon notkahdus poistettiin nostamalla kattotuoleja kannattelevaa palkkia pari senttiä. Jotta alusrakenteet päästiin uusimaan, terassin laudoitus vierashuoneen edestä jouduttiin purkamaan 2/3:n osalta. Tällöin paljastui, että alun perin laudat olivat jatkuneet yhtenäisinä vanhan saunan edustalta, ja ne olivat olleet 38mm paksut. Uusien lautojen vahvuus on vain 28mm, joten niille on jouduttu tekemään korotukset toisiopalkiston

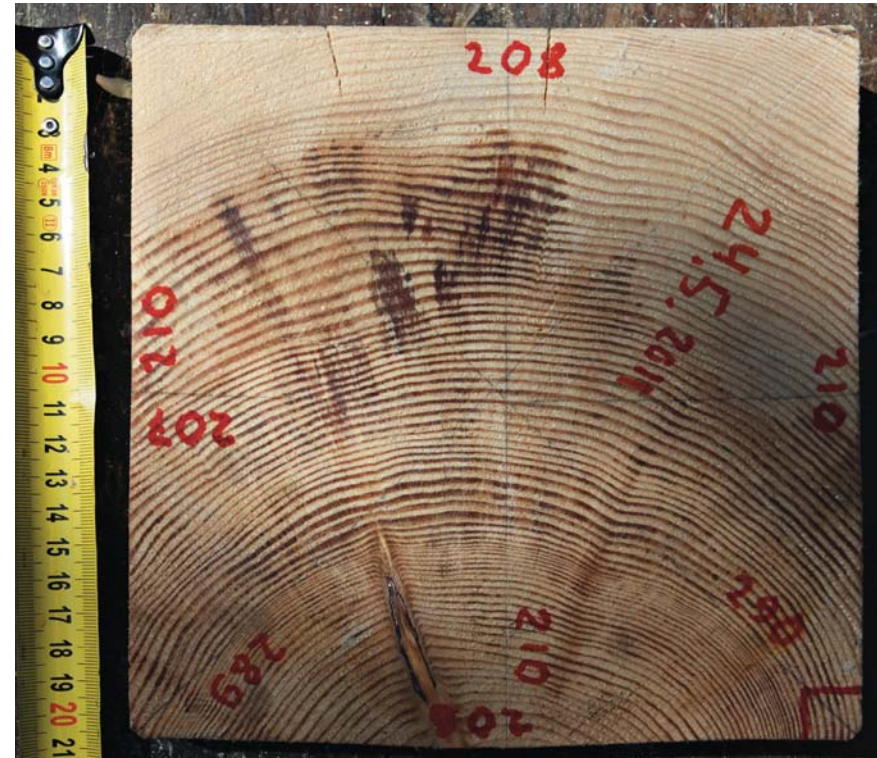
kylkeen. Lautojen 38mm:n vahvuus näkyy myös viereisen nurkkapylvään alapään kaulauksessa.

Vanhassa alasidepuussa oli tervettä puuta juuri riittävästi, jotta siihen saatiin tehtyä alasidepuiden risteyskohdan ulkopuolelle puolipeittohammaslapa jatkokappaletta varten. Näin sisänurkan alkuperäinen rakenne saatiin säästettyä.

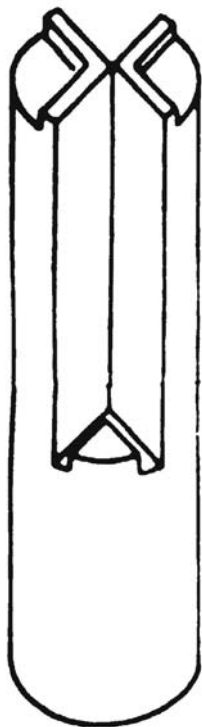

Kongin viereinen alasidepuun jatkos liitettiin vanhaan alasidepuuhun vierashuoneen seinän alla piilotapeilla varustetulla hammaslapaliitoksella.

Liitokseen lyötiin lukko ja liitoskohdan alle ladottiin kivijalka.

Pylvään laho alapää uusittiin. Halkeilun välttämiseksi jatkos tehtiin parrusta, joka oli sahattu siten, ettei siinä ole lainkaan puun ydintä. Parru oli aivan tuore, joten puun kutistumista voitiin hyödyntää liitoksen kiristymisessä. Kutistumisen määrää arvioitiin parrusta otetusta ohuesta leikkeestä, joka kuivattiin ennen jatkoksen tekemistä. Parrusta saatiin kokonaan sydänpuinen ja poikkeuksellisen pihkainen jatkos.

Liitoksena käytettiin japanilaista pylvään jatkoliitosta (*kai-no kutchi-tsugi* = simpukansuuliitos).

Alasidepuiden ulkonurkan liitokseksi tehtiin kiilattu lukkohulastus, jonka päälle tehtiin kolo pylvään tappia varten. Myös yksi toisiopalkki ja portaan tuet jouduttiin uusimaan.

Terassin lahovaurioituneita lautoja uusittiin samanikäisillä keittiön kuistilta poistetuilla laudoilla. Laudoille tehtiin samanlainen kaulaus kuin sisänurkan vanhassa pylväässä oli. Lopuksi edellisen korjauksen peitelaudat asetettiin takaisin paikoilleen.

Paikkapalaan jätettiin kutistumisvara, joka voidaan höylätä pois parin vuoden kuluttua.

Tulevia kunnostuksia silmällä pitäen olisi hyvä selvittää terassin alkupe-
räinen ulkonäkö.

P O R R A S A S K E L M A T

Porrasaskelmissa sekä keittiön puoleisessa alasidepuussa portaan kohdalla on lahovaurioita. Alasidepuu tulee korjata seuraavan kunnostuksen yhteydessä samoin kuin ainakin toinen porrasaskelmista.

Nyt askelmia kunnostettiin vähän ja parannettiin niiden asennusta. Terasseihin rakennettiin tuet askelmien keikkumisen estämiseksi, ja portaiden liittyminen maahan tehtiin ilmavaksi poistamalla humusta. Portaita ei kuitenkaan kiinnitetty paikoilleen, joten ne saattavat edelleenkin keikahtaa, jos astuu askelman ulkoreunalle.

K E I T T I Ö N K U I S T I

Keittiökuistin pylväät ja permanto oli uusittu ilmeisesti 1980-luvulla. Hennot ponttilaudat oli lyöty alkuperäisen, osaksi lahonneen lattiarakenteen ja erilaisten epämääräisten korjauspalojen päälle. Ponttilaudoitus ympäröi pylvään alapään muodostaen kosteutta pidättävän poteron. Lähes täysin männyn sydänpuusta tehdyt sorvatut liimapuupylväät sekä laudoitus ja palkit poteron ympäriltä olivatkin lahonneet. Alkuperäisestä kehäparusta saattoi vielä lukea pylvään yksinkertaisesti seisseen kehän päällä yhdellä naulalla kiinnitettynä.

Kuistin katos tuettiin paikalleen kuusimalalla ja pylväät ja permanto rakenteineen purettiin pois. Alun perin kuistin rakenteena oli veistetyistä parruista salvottu kehä. Sen etunurkat oli hulastettu ja takanurkat lovettu seinään lyödyn tukipuun päiden ympärille. Kehän etupuu oli ollut sivupuita matalampi siten, että sivupuiden välissä ollut 2x6" (50x150mm) lankutus oli ollut sivukehien kanssa samassa pinnassa. Lankkujen koon pystyi päättämään kehän korkeusasemista sekä tukipuuhun jääneistä nauloista.

Uusi kehä salvottiin 8x8" (200x200mm) veistetyistä parruista. Raaka-aineena käytettiin samaa sydämetöntä mäntyparrua, jota oli käytetty sisäpihan pylvään korjauksessa. Rakenne pystytettiin pitkälti päättelemään alkuperäisen rakenteen jäänteistä. Uudet liitokset tehtiin kuistin yläkehän tapaan hulastettuina mutta molemmiin puolin lohenpyrstöisinä (alkuperäinen liitos oli ehkä ollut toiseen suuntaan suora).

Tukipuun yläpintaan tehtiin vanhasta poiketen 15 asteen kallistus. Näin vesi ei jää asustelemaan tukipuun ja lankkujen väliin. Lattia ladottiin hiotuista

2x6" (50x150mm) lankuista. Kehän etupuuhun veistettiin ikkunapenkki-kaato ja alareunaan ajettiin vesiura.

Uusia pylväitä varten tontilta kaadettiin kaksi pystyyn kuollutta kuusta, joista pylväät muotoiltiin alkuperäiseen tapaan veistämällä ja höyläämällä. Lahovaurioiden välttämiseksi pylväiden alapääts veistettiin koveriksi niin, että vain niiden ulkoreunat kantavat.

Yläpää muotoiltiin neliömäisiksi ja niiden ympärille tehtiin sisäpihan mallin mukaiset kapiteelit kahdesta osasta, jotka liitettiin toisiinsa puutapeilla. Kiinnitys alakehään tehtiin vanhaan tapaan vinonaulaamalla samoin kuin

kiinnitys katosta kannattelevaan yläkehään (sisäpihan pylväät on liitetty palkkiin pylvään päässä olevalla, noin 1x2" tapeilla, mutta kuistin yläkehässä on vain naulanreikiä).

Kuistin permanto käsiteltiin mustalla Roslagin mahongilla, alakehä ja liitokset tervattiin alkuperäisen kehäparrun mukaisesti. Alakehään, pylväiden alle muotoiltiin vesi- ja tuuletusura - ura pyrittiin tekemään vahingossa syntyneen näköiseksi.

Koska toinen 1980-luvun kaidepuista jäi lyhyeksi, se jouduttiin uusimaan (pylväät oli tuolloin asennettu liian lähelle toisiaan). Pylväät, kaiteet ja kapiteelit öljyttiin raa'alla pellavaöljyllä ja maalattiin valkoisiksi kahteen kertaan. Pylväiden kuivumishalkeamat ja hyönteisten lentoreiät kitattiin.

Kuistin molemmille räystäälle asennettiin verstaasta löytynyttä, painekyllästettyä kourua, jonka talonpuoleiset päät suljettiin kuparilevyllä.

J U L K I S I V U N L A H O V A U R I O

Keittiön kuistin katolta valuva vesi oli aiheuttanut liinavaatekomeron seinään ikkunan ympärille lahovaurion. Vauriota pahensi ikkunan päällä oleva lippalauta, jossa ei ollut kaatoa laisinkaan. Seinästä purettiin pois lahonneet peiterimat, julkisivulaudat, sisemmät pystylaudat sekä ikkunan karmilistat ja lippalauta. Lahovaurio ei ulottunut sisäseinäpintoihin eikä ikkunan karmin näkyviin pintoihin.

Rikkoutunut tervapaperointi täydennettiin ja julkisivu vuorattiin uudelleen. Sisempien pystyautojen uusimiseen käytettiin alapäästään vaurioituneita julkisivulautoja, joista saatiin riittävän pitkiä pätkiä tervettä puuta. Alun perin sisemmät pystylaudat oli kiinnitetty julkisivulautaan naulalla sisäpuolelta. Sisäpintojen suojelemisen vuoksi näin ei voitu nyt tehdä, vaan sisemmät pystylaudat kiinnitettiin ruuveilla sisäpintojen vaakaponttilautaan. Ulkopuolen julkisivua raapatessa talon eri puolilla pohjimmaisena tuli jälleen vastaan oliivinvihreä (kalkki-?) maali.

Myös alasidepuu oli ulkopinnastaan lahonnut. Lahoamista oli edesauttanut se, että seinärakenteen tekotavan vuoksi tervapaperi ei ulotu alasidepuun päälle vaan johtaa veden alasidepuuhun. Lisäksi kissanluukun viereisten kivien yläpinta vietti sisäänpäin ja kivien päälle asetettu bitumi- huopa muodosti vesialtaan alasidepuun alle. Alasidepuun ulkopintaa poistettiin parin tuuman verran parin metrin matkalta. Paikkapala tiukattiin paikoil- leen siten, että rakenteesta saatiin kantava.

Ennen asennusta kivien yläpinta muotoiltiin ulospäin viettäväksi ja bitumi- huopa poistettiin.

Uusi tervapaperointi limitettiin vanhan kanssa ja asetettiin suojaamaan myös alasidepuuta.

Julkisivuvuorausta tehdessä pidettiin koko ajan mielessä, että julkisivu toimii kantavana rakenteena. Uudet julkisivulaudat ovat vanhasta poiketen kuusta, 16x40mm peiterimat sahattiin työmaalla mäntysoirosta. Julkisivu- lautojen ja peiterimojen jatkokset tehtiin vinoiksi ja päät suojattiin maalaa- malla. Uudet julkisivulaudat ja peiterimat voidaan maalata kesällä 2012.

Ikkunankehysten yläkarmilista ja lippalauta uusittiin kokonaan. Ne tehtiin aiemmasta poiketen niin, että ne ovat vuorauksen sisällä kiinni tervapa- perin pinnassa. Näin lautavuorausta pitkin valuva vesi ei pääse niiden alle ja ne suojaavat paremmin ikkunan alkuperäistä, vaurioitunutta yläkarmia. Lippalautaan tehtiin riittävä kaato.

Julkisivulaudoituksessa keittiön oven alapuolella oli jäljet oven rakennus- työstä: lautoihin oli vedetty lyijykynällä vaakaviiva, johon oli merkitty oven keskikohta. Aukon tekeminen oli aloitettu poraamalla sahanterän mentävä kolo aukon vasempaan reunaan, minkä jälkeen seinärakenne oli sahattu poikki. Oven alapuolinen laudoitus kuistin permannon alapuolelta oli maalattu oliivinvihreäksi.

V E R S T A A N A L A S I D E P U U

Verstaan ulkoseinän alasidepuu, joka toimii samalla isojen verstaanovien kynnysenä, oli lahonnut ja kääntynyt sentin verran ulospäin alasidepuussa oven vasemman reunan kohdalla (ulkoa katsottuna) olevan vinon lapaliitoksen toimiessa nivelenä. Liitoksen vasemmalla puolella oleva osa on ilmeisesti ollut laho jo 1980-luvulla mutta jätetty kuitenkin uusimatta silloisen korjaustyön yhteydessä. Sen päälle on nimittäin naulattu lauta, johon uusitut ulkovuorilaudat oli kiinnitetty.

Vanhan kynnyspuun sinkilät ja stoppari otettiin talteen ja asennettiin uuteen kynnukseen, jota ei puun kosteuden vuoksi vielä maalattu mustaksi.

Verstaan seinärakenne ripustettiin kattotuoleihin puisilla klosseilla, ja kattotuoleja ja seinää nostettiin ylös pari senttiä.

Oven oikeanpuoleisen pilarin alapää oli lahonnut kynnyksen myötä. Pilaariin alapää uusittiin liimattomalla ja kiinnikkeettömällä puuliitoksella. Jatkoksen alapää liitettiin tapilla alasidepuuhun, kuten vanhakin pilari oli liitetty.

Seinäin vierelle noussutta pintamaata kuorittiin pois.

Uusi alasidepuu tehtiin vanhaan tapaan 5x5" eli 125x125mm parrusta. Se liitettiin toisesta päästään vanhaan vinolapaan, ja toiseen päähän tehtiin tapilla lukittu suora lapaliitos.

Lahonneet julkisivulautojen alapäät sahattiin pois ja korvattiin uudella puulla. Sahaus tehtiin ulospäin viettäväksi ja lautojen päät suojattiin maalamalla. Jatkoskohdan taakse ruuvattiin tueksi ja koolaukseksi vaakasuuntainen rima.

Alasidepuuhun on lautojen alapäille tehty vino loveus, jonka ansiosta lautojen ulkopinta on samassa tasossa pilarien ulkopinnan kanssa. Näin pilarit sulautuvat osaksi julkisivulaudoitusta. Yläpäässä tällaista lovea ei ikkunoiden vuoksi tarvita.

Alasidepuun alta, läheltä vanhaa jatkoskohtaa poistettiin kivi, joka johti vettä alasidepuun alle. Kiven tilalle betonilaattaa tukemaan valettiin betonikakku, joka lisäksi kytkettiin alasidepuuhun terästapeilla. Näin alasidepuu saatiin ankkuroitua paikoilleen.

Ulkoseinien yläosassa olevat lasit irrotettiin korjaustyön ajaksi. Samalla lasit puhdistettiin ja rikkoutunut ruutu korvattiin uudella (vanhat ruudut ovat 2mm paksuja, uusi lasi oli 3mm vahvaa vedettyä konelasia).

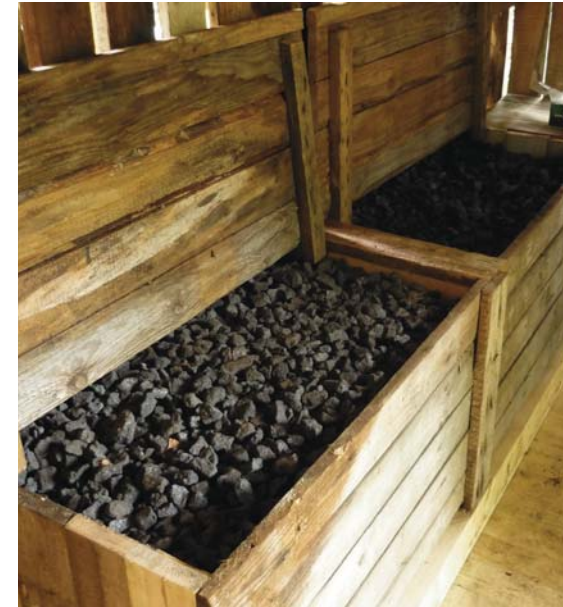
S A L P A

Työmaalla päivän ajan vieraillut arkkitehtiylioppilas André van Tulder kunnosti vanhan saunan salvan irronneen nupin ja asensi sen takaisin paikoilleen. Kunnostuksen yhteydessä keskusteltiin vihreän värin palauttamisesta huoneeseen.

L I I T E R I

Liiterissä on Oiva Kallion aikana varastoitu ainakin polttopuuta ja koksia. Liiterin sisällä on toisessa päädyssä hyllykkö, jossa on voitu säilyttää esimerkiksi polttonesteitä. Takajulkisivussa on konsolit rakennuspuutavaran säilytystä varten.

Liiterin itäpäädyn ja eteläsivun alaosat olivat pahoin vaurioituneet seinää vasten nousseen tunkion vuoksi, ja vuotanut vesikatto oli romahtanut viime talven aikana. Rakenteessa ei ollut päädyn suuntaista jäykistystä, ja liiteri olikin notkahtanut etelään päin.

Alakehän lahonneet puuosat korvattiin terveellä puulla. Materiaalina käytettiin metsästä kaadettuja pystyyn kuolleita kuusenrunkoja. Jatkokset tehtiin pystylapaliitoksina, jotka lukittiin kuivista kuusenoksista tehdyillä tapeilla. Nurkkiin tehtiin vanhaan tapaan suora hulastus, joka varmistettiin nauloin. Uusi puutavara oli pari tuumaa vanhaa järeämpää. Tästä oli se etu, että nurkkapylväistä voitiin poistaa kymmenisen senttiä lahoa puuainesta ilman, että tuli tarvetta jatkaa pylväitä. Rakennus oikaistiin ja perustettiin vanhoille kivilleen.

Aiemmin maalattaiseen liiteriin tehtiin nyt puinen permanto. Se on tuiki tarpeellinen, sillä liiteri toimii nykyään käytöstä poistettujen museoesineiden varastona. Permanto tehtiin kattotyömaalta ylijääneestä raakaponttilaudasta ja perustettiin päärakennuksesta puretun sekalaisen painekylläsetyn puutavaran varaan.

Uutta on myös päädyn diagonaali, joka tehtiin itäpäädyn kokonaan uusitun laudoituksen sisäpuolelle. Takasivun vanha diagonaali korjattiin naulamalla lahonneen päädyn tilalle uutta puuta. Diagonaalissa oli vanhastaan lauta naulauskorokkeena; rakennetta pystyi nyt käyttämään jatkoksen kiinnitykseen.

Rakennuksen kaikki kattopalkit uusittiin vanhan kaltaisilla 2x5” eli 50x125mm soiroilla. Vanha aluslaudoitus oli ponttaamatonta lautta, joka nyt korvattiin päätypontatulla raakaponttilaudalla. Laidoituksen päädyt listoitettiin vanhan mallin mukaisesti. Aluslaudoituksen päälle laskettiin liimasaumoin varustettu kumibitumikermi.

Koksilaatikon jäänteistä koottiin uusi koksilaatikko, joka täytettiin koksilla. Koksilaatikon takaseinä muodostaa vanhaan tapaan osan takajulkisivua.

Lopuksi museoesineet tuotiin takaisin varastoon.

V I E L Ä T E H T Ä V Ä Ä

- vesikaton irtonaisten mineriittilevyjen kiinnitys takaisin paikoilleen
- merenpuolen terassin portaiden, terassitason ja pylväiden uusiminen
- sisäpihan pylväiden huoltomaalaus
- verstaan lahon alasidepuun uusiminen
- tuulikaapin terassin alasidepuun uusiminen
- julkisivuverhouksen helmojen kunnostaminen (lahovarioita)
- ikkunoiden ja terassin lasiovien sekä karmien ja karmilistojen ulkopuolten maalaaminen kolmanteen kertaan (vanhempi kermanvalkoinen sävy?)
- työhuoneen ulko-oven kunnostus (maali rapisee, karmeissa ja kehyslistoissa vain pohjamaali, ulkopuolen karmilistoissa kesken jäänyt kittaus) ja saranoiden värimuutos
- keittiön ulko-oven kunnostus (sisäpuolen maalipinta kolhiintunut ja halkeileva) ja ulkopuolen värimuutos (lasiovien vanha kermanvalkoinen sävy?)
- salin oven ulkopuolen kunnostus (maali hilseilee) ja saranoiden värimuutos
- käytävän vanhan ulko-oven kunnostus (maali kuorii kehyksistä, ulkopuolelta ja karmeista), saranoiden värimuutos, rikkiäisen kamarilukon vaihtaminen toimivaan
- ruokakomeron, keittiön ja salin ovien kunnostus (maali lohkeilee, heloja rikki)
- makuuhuoneen oven paikkamaalaus ja teipinjälkien poisto
- sisäovien karmien pesu ja paikkamaalaus (kolhuja ja paikoin rapisevaa maalia)
- vanhan saunan oven kunnostus molemmin puolin (sisäpuolelta esiin vihreä väri?)
- vanhan saunan ikkunan varustaminen pitkällä messinkisellä kajuuttahaalla
- vanhan saunan pikkuikkunan varustaminen messinkisellä myrskyhaalla ja koukulla

- vierashuoneen oven kunnostus sisäpuolelta (maali kuoriutuu)
- pieniruutuisten ikkunoiden sisäpuolen paikkamaalaus ja -kittaus
- kytkettyjen ikkunoiden paikkamaalaus ja -kittaus
- ruokakomeron sisätuplien kunnostus ja palautus käyttöön
- verstaan oven katkenneen lankahaan korvaaminen uudella samanlaisella
- itikkaverkot keittiöön ja saliin
- ulkokuorauksen maalaus (vanhempi kellanharmaa sävy?), sisäjulkisivujen huoltomaalaus vanhalla, vähemmän räikeällä sinisellä sävyllä (aito koboltti?)
- keittiön lieden tuhkaluukun rikkiäisen kahvan uusiminen
- keittiön loisteputkivalaisimen vaihtaminen parempaan valaisimeen (esim. Ifön Bernadotte) ja erilliseen tuplapistorasiaan, jolloin varjolista saadaan poistettua
- ulkokalusteiden kunnostus (puutarhakalusteet ja ulkokuonekalut, lintulauta ym.) ja salin ruokapöydän tuolien kunnostus (aunneita liitoksia, katkennut poikkipuu)
- lipputangon palauttaminen
- vesikourujen palauttaminen alkuperäisen malliseksi, kun niiden uusimisen aika tulee

T A R V I K K E I T A

maalit: Allbäckin puhtaanvalkoinen, musta sekä kauranharmaa pellavaöljymaali (ohentamattomina)

puupintojen pohjustus ja helojen pellavaöljypoltto: Allbäckin raaka pellavaöljy

maalinpoisto ja työvälineiden puhdistus: Allbäckin pellavaöljysuopa

tuoreiden maalitahrojen puhdistus: pellavaöljysuopa ja balsamitärpätti

lakka: Uulan pellavaöljylakka (1990-luvun perua)

silote: Rubinol (pellavaöljyvernissaa, luuliimaa, liitujauhoa ja vettä)

ikkunakitti: Allbäckin pellavaöljykitti (pellavaöljyvernissaa ja liitua)

puuliima: Rakennuskemian Timpuri puuliima D3 ja Kiilto B3

helojen voitelu: aseöljy ja vaseliini

lasit: 3mm:n vedetty konelasi

lasitus: tiftilanka

terassien ja portaiden käsittely: Uulan musta Roslagin mahonki ja puuterva

ikkunoiden pesu: talousspriitä (Sinol / Marinol), väkiviinaetikkaa ja vettä (1:1:1)

Kun alustaudoituksen päälle oli laskettu kumibitumikermi, tuotlin museoesineet takaisin varastoon.

